

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 13697/2025
11.12.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Татјане Матковић Стефановић, председника већа, Татјане Ђурица и Јасминке Обућина, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији су пуномоћници Снежана Пантић и Игор Пантић, адвокати из ..., против туженог Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање, чији је пуномоћник ББ, дипл. правник са положеним правосудним испитом запослен у филијали туженог у Крагујевцу, ради утврђења дискриминације и накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 1720/25 од 02.07.2025. године, у седници одржаној 11.12.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 1720/25 од 02.07.2025. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Крагујевцу П1 20/23 од 17.04.2025. године, у ставу првом изреке, одбијен је приговор апсолутне ненадлежности суда. У ставу другом изреке, одбијен је приговор литиспенденције. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је тужени извршио дискриминацију тужиоца, као лице чији је захтев за признање права по основу члана 70Д Закона о пензијском и инвалидском осигурању одбијен решењем РФ за ПИО – Дирекција Фонда број 01-02/18810/23 од 31.05.2023. године, у односу на лица којима је као корисницима „Опције 5“ Програма за решавање вишка запослених у процесу рационализације, реструктуирања и припреме за приватизацију („Службени гласник РС“, бр. 64/06, 89/06, 85/08, 90/08 и 15/09), тужени признао право на исплату превремене старосне пензије у складу са одредбама члана 70Д Закона о ПИО, а по основу радног стажа и других личних својстава. Ставом четвртим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужени да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете због учињене дискриминације и претрпљених душевних болова због повреде права личности, исплати износ од 99.999,00 динара са законском затезном каматом почев од 17.04.2025. године па до исплате. У ставу петом изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 1720/25 од 02.07.2025. године, ставом првим изреке, одбијена је жалба тужиоца и потврђена је првостепена пресуда у ставовима трећем, четвртом и петом изреке. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду применом члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, 72/11... 10/23 – др. закон), па је нашао да ревизија тужиоца није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био запослен у АД „Застава аутомобили“ у реструктуирању у Крагујевцу све до 04.01.2011. године, када му је престао радни однос због престанка потребе за његовим радом, у складу са Одлуком Владе РС о утврђивању програма за решавање вишка запослених у процесу рационализације, реструктуирања и припреме за приватизацију („Службени гласник РС“, број 64/05, 89/06, 85/08, 90/08 исправка, 15/09, 21/10, 46/10 и 9/11), којим је ближе уређен начин решавања вишка запослених и којим је дата могућност да се и запослена „Лица која су утврђена као вишак и којима је до остваривања права на пензију, сходно тада важећим прописима у области пензијско инвалидског осигурања, недостајало мало више од пет година могу прихватити тзв. „Опцију 5“ програма, као и запослени којима је у тренутку престанка радног односа недостајало до пет година до пензије“. У складу са наведеним тужилац, коме је недостајало нешто више од пет година до пензије, закључио је са послодавцем споразум 04.01.2011. године којим су регулисана међусобна права и обавезе потписника, посебно услови и моменат престанка радног односа запосленог код послодавца и начин исплате новчане накнаде до стицања услова пет година до пензије, укључујући посебну новчану накнаду у складу са програмом за решавање вишка запослених у процесу рационализације, реструктуирања и припреме за приватизацију преко Националне службе за запошљавање, до стицања првог услова за остваривање права на пензију у висини од 60% просечне месечне зараде остварене у привреди Републике, према последњем објављеном податку Републичког органа надлежног за послове статистике у моменту доношена решења о престанку радног односа. На тај начин тужиоцу је радни однос престао 04.01.2011. године, као потписнику тзв. „Опције 5“, исплаћене су му припадајуће бруто зараде и посебно новчана накнада преко националне службе за запошљавање.

Привременим решењем Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање, Филијала Крагујевац 181.4-7/474/16 од 01.12.2016. године, тужиоцу је утврђено право на превремену старосну пензију почев од 20.10.2016. године у месечном износу од 16.631,97 динара, да навршени пензијски стаж износи 40 година, 01 месец и 28 дана и да ће се исплата пензије вршити од 20.10.2016. године. Док је тужилац примао посебну новчану накнаду, дана 01.01.2015. године ступио је на снагу нови Закон о пензијском и инвалидском осигурању, којим је повишена старосна граница за одлазак у старосну пензију, а укинута могућност да се право на пуну старосну пензију оствари навршавањем 40 година радног стажа без остваривања кумулативно и услова који се

односе на старосну границу. Тужилац је остварио право само на превремену пензију са трајним умањењем од 15,30%, али не и пензију у пуном износу на коју би имао право на основу Закона о ПИО који је важио у тренутку прихватања програма, из разлога што је померена старосна граница за остваривање права на пуну старосну пензију.

Закључком Владе РС 05 број: 11-2372/2016-4 од 25.03.2016. године, дата је сагласност да се лицима која су у складу са Одлуком о утврђивању програма за решавање вишка запослених у процесу рационализације, реструктуирања и припреме за приватизацију ("Службени гласник РС", број 64/05, 89/06, 85/08, 90/08 исправка), утврђена као вишак запослених, а којима је и у моменту престанка радног односа и остваривања права на посебну новчану накнаду по том програму до испуњавања првог услова за остваривање права на пензију у складу са тада важећим прописима о пензијском и инвалидском осигурању недостајало до пет година и који су до остваривања права на пензију остваривали право на посебну новчану накнаду (Опција 5) исплаћује разлика између износа старосне пензије коју би остваривали применом прописа о пензијско инвалидском осигурању који је био важећи у моменту остваривања права на посебну новчану накнаду и износа остварене превремене старосне пензије, да се наведени износ утврђује у моменту остваривања права на превремену старосну пензију исплаћује месечно, а заостали износ разлике да се исплати једнократно. Закључак се не односи на лица која су у складу са цитираним Програмом остварила право на посебну новчану накнаду и којима је престао радни однос уз обавезу уплате доприноса за пензијско и инвалидско осигурање, а која ту обавезу нису извршавала, као ни за лица за која се утврди да у тренутку када су утврђена као вишак запослених нису испуњавала услове за посебну новчану накнаду, односно којима је недостајало више од пет година до испуњавања првог услова за пензију.

Утврђено је да је наведени Закључак стављен ван снаге Закључком Владе РС број 05 11-7536/2020-2 од 01.10.2020. године и дана 19.11.2020. године донет је нови Закључак Владе РС број 5 401-9236/2020-2 којим је проширена примена претходног закључка из 2016. године и на лица која су потписала тзв. „Опцију 3“, као запослени који су били утврђени као вишак, у складу са Одлуком о утврђивању Програма за решавање вишка запослених у процесу рационализације, реструктуирања и припреме за приватизацију и којима је у моменту престанка радног односа и остваривања права на новчану накнаду недостајало до две године и која су до остваривања права на пензију остварила право на новчану накнаду у складу са прописима о запошљавању, а који нису били обухваћени претходним Закључком Владе РС из 2016. године, као што то нису били ни запослени потписници „Опције 5“ којима је у тренутку када су утврђени као вишак запослених недостајало више од пет година стажа до испуњавања првог услова за старосну пензију. Међутим, доношењем новог закључка Владе РС из 2020. године није отклоњен недостатак који је био учињен претходним закључком Владе РС из 2016. године у погледу запослених који су утврђени као вишак и којима је недостајало више од пет година стажа до испуњавања првог услова за старосну пензију, јер је примена новог закључка у односу на „Опцију 5“ настављена под истим условима и када је био на снази претходни Закључак Владе из 2016. године.

Утврђено је да се наведени закључци Владе РС нису односили на тужиоца, коме је у време престанка радног односа недостајало више од пет година до остваривања првог услова за пензију, због чега је тужилац покренуо судске поступке ради утврђивања дискриминације која је тужиоцу учињена наведеним закључцима Владе РС од 25.03.2016. године и 19.11.2020. године. Правноснажним пресудама утврђено је да је тужилац

дискриминисан закључцима Владе РС по основу радног стажа и других личних својстава, јер је исте требало применити на њега као потписника „Опције 5“. Након доношења правноснажних одлука извршена је измена одредби Закона о пензијском и инвалидском осигурању, на тај начин што су дана 24.06.2021. године ступиле на снагу одредбе члана 70Д Закона о пензијском и инвалидском осигурању, којима је и корисницима права на посебну новчану накнаду (тзв. „Опција 5“) и корисницима новчане накнаде (тзв. „Опција 3“) признато право на пуну старосну пензију. У складу са одредбом члана 70Д Закона о пензијском и инвалидском осигурању, тужилац је поднео туженом захтев за признање права на пуну старосну пензију који је одбијен решењем туженог са образложењем да тужиоцу тражено право не припада из разлога што је од дана остваривања права на посебну новчану накнаду до испуњавања првог услова за стицање права на превремену старосну пензију, односно до престанка осигурања имао више од пет година уз позивања на Закључак Владе РС од 25.03.2016. године. Против наведеног решења тужилац је изјавио жалбу туженом, као другостепеном органу, која је одбијена, те је тужилац поднео Управном суду тужбу ради поништаја коначног управног акта.

На основу овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови полазећи од одредби материјалног права и то члана 21. Устава РС, члана 14. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и члана 1. Протокола 12 уз наведену конвенцију, као и одредбе члана 2. став 1. тачка 1. Закона о забрани дискриминације, су становишта да тужилац у смислу члана 45. Закона о забрани дискриминације није учинио вероватним да је над њим извршена непосредна или посредна дискриминација односно да се налази у истој чињенично правној ситуацији као и друга лица за која држи да су исплатама већег износа пензија повлашћена и да није био једнако третиран. Тужилац није доказао да је због његових личних својстава трпео дискриминацију. Незадовољство исходима поступка пред органима управе се не може тумачити као дискриминаторско. Евентуална неправилна примена одредбе члана 70Д Закона о пензијском и инвалидском осигурању може представљати разлог за побијање одлуке управног органа. Тужилац није учинио вероватним да је одлучивање о његовом захтеву за исплату разлике пензије било дискриминаторског карактера, будући да је о његовом захтеву за исплату разлике пензије одлучено и у вези тог захтева се води управни спор, а код туженог није постојала намера да се тужилац доведе у неравноправни положај. Стога, тужилац није доказао постојање основа да потражује нематеријалну штету.

За своју одлуку нижестепени судови су дали довољне и јасне разлоге које као правилне прихвата и Врховни суд.

Забрана дискриминације прописана је Уставом (чл.21), Европском Конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода (чл.14) и Протоколом 12 уз наведену Конвенцију (чл.1) а ближе је регулисана Законом о забрани дискриминације („Службени гласник РС,“ број 22/09). Закон о забрани дискриминације у члану 2. став 1. тачка 1. прописује да изрази „дискриминација“ и „дискриминаторско поступање“ означавају свако неоправдано прављење разлике, или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање, или давање првенства), у односу на лица, или групе, као и чланова њихових породица, или њима блиска лица на отворен, или прикривен начин, а који се заснива на неком личном својству. Према члану 45. став 2. Закона о забрани дискриминације, уколико тужилац учини вероватним да је тужени извршио акт дискриминације, терет доказивања да услед тог акта није дошло до повреде начела једнакости, односно начела једнаких права и обавеза сноси тужени и то представља

неопходну претпоставку да би се могла утврдити повреда начела забране дискриминације.

Тужилац је тражио да се утврди да је тужени извршио дискриминацију тужиоца, као лице чији је захтев за признање права по основу члана 70Д Закона о пензијском и инвалидском осигурању одбијен решењем РФ за ПИО – Дирекција Фонда број 01-02/18810/23 од 31.05.2023. године, у односу на лица којима је као корисницима „Опције 5“ Програма за решавање вишка запослених у процесу рационализације, реструктурирања и припреме за приватизацију („Службени гласник РС“, бр. 64/06, 89/06, 85/08, 90/08 и 15/09), тужени признао право на исплату превремене старосне пензије у складу са одредбама члана 70Д Закона о ПИО, а по основу радног стажа и других личних својстава. Са тим у вези, правилно су нижестепени судови закључили да у конкретном случају у поступању туженог нема дискриминације – посредне ни непосредне. Одсуство личног својства као основа дискриминације довољан је разлог да се тужбеном захтеву не удовољи. Тужилац није учинио вероватним да је тужени спорни управни акт – решење којим му није признато право на пуну старосну пензију донео због неког личног својства тужиоца. Такође, тужилац није доказао да је тужени повољније поступао према другим лицима у сличној ситуацији, а да је једина разлика између њих лично својство, јер мора постојати узрочна веза између неповољног поступања и тог личног својства. Нижестепени судови су утврдили да је тужени у конкретном случају поступао у свему сагласно закону и датим овлашћењима и дужностима, а чак и да је дошло до евентуалне повреде материјалног права, наведено не би само по себи, у одсуству напред наведених елемената, представљало акт дискриминације. У конкретном случају спорно је право тужиоца чија заштита се остварује у управном поступку, поступку за накнаду штете поводом незаконитог или неправилног рада државног органа или управном спору, па се понашање туженог не може сматрати дискриминаторним, а заштиту својих права тужилац може остварити у наведеним поступцима. У ситуацији када је тужилац незадовољан поступањем тужене која је донетим решењем одбила његовог захтев за признање права по основу члана 70Д Закона о пензијском и инвалидском осигурању и сматра да је такво понашање дискриминаторско, при чему није доказао да је такво поступање у вези са личним својствима тужиоца, нити да је тужени повољније поступао према другим лицима у сличној ситуацији, а да је једина разлика између њих лично својство, то се не може се говорити о дискриминацији у смислу одредби Закона о забрани дискриминације.

С обзиром на изложено неосновани су наводи ревизије о погрешној примени материјалног права.

Погрешно утврђено чињенично стање није разлог за изјављивање ревизије у смислу члана 407. ЗПП, па ревизијски наводи у овом делу нису разматрани.

Сходно изложеном, на основу члана 414. став 1. ЗПП Врховни суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Татјана Матковић Стефановић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**